

ven. Vermoedelijk is zelfs vrijwel de geheele oppervlakte bezet, behalve een strook aan de oostzijde, waar vroeger een sloot liep. Van eenig merkteeken is echter niets meer te bespeuren.

De toestand, waarin de steenen verkeeren, is zeer verschillend en zal bij de beschrijving van iederen steen afzonderlijk worden opgegeven. Behalve de nummers 4 en 33, die van wit marmer zijn, zijn ze alle van hardsteen.

De meeste steenen zijn zeer sober. Slechts enkele dragen eenig beeldhouwwerk, terwijl nummer 33 zeer rijk bewerkt is. Geen enkele draagt den naam of de initialen van den steenhouwer. De oudste steen dagteekent van 1640 (No. 24), de jongste van 1713 (No. 12 en No. 20).

Uit dit laatste blijkt, dat er op het kerkhof aan de Jan van Loonslaan nog begraven is, nadat de begraafplaatsen in Crooswijk en aan den Oostzeedijk reeds in gebruik genomen waren. We vinden zelfs 5 zerken met een jaartal, hooger dan 1695 (Nos. 12-16-19-20-21)¹). Deze dekken alle graven van gemeentebestuurders en van een priester, zoodat het vermoeden voor de hand ligt, dat de weinige ruimte, die er in 1695 nog restte, gereserveerd was voor hen, die een kerkelijke bediening bekleedden.

Met uitzondering van nummer 11, dragen alle steenen opschriften, die over het algemeen nog goed te lezen zijn. Tien zerken hebben een Portugeesche inscriptie, 4 een Spaansche, 16 een Hebreeuwsche, terwijl 3 steenen een Portugeesch en Hebreeuwsch grafschrift dragen.

De vertaling dezer opschriften was niet steeds gemakkelijk.

De Portugeesche en Spaansche leverden nog de minste bezwaren, hoewel zich toch verschillende moeilijkheden voor deden. Ten eerste door de gebruikte afkortingen, ten tweede, doordat er van sommige afgebroken steenen letters of woorden ontbraken, of doordat ze waren uitgesleten en ten derde, doordat de 17de-eeuwsche steenhouwers op een wat vrije wijze zijn omgesprongen met de samenstelling der woorden, wat begrijpelijk is, als we bedenken, dat ze de taal, waarin

1) Zerk no. 22 dagteekent eveneens van na 1695, maar deze werd, zooals we zagen, van Crooswijk overgebracht.